

Avspänningens möjligheter

Tecknen på att den ryska politiken slagit in på eller åtminstone experimenterar med avspänningslinjen är talrika: Malenkovs och Molotovs tal, de nya inviterna i Koreafördraget, valet av generalsekreterare i FN, den ryska pressens omkastning från hets till stillhet. Varför har denna förändring inträtt? Givet är att den står i samband med Västerås fastare hållning och ökade styrka; man anser det för närvarande utsläpplöst med en intensivare aggressionspolitik. Att Stalins död och de nya männens maktövertagande har att göra med saken är ytterst sannolikt, vare sig de tillträdande ledarna mera generellt föredrar en annan taktik än Stalin eller anser det nödvändigt med lugn och förbättringar inom landet för att konsolidera sin ställning.

I demokratierna har en dylik avspänningstaktik länge varit väntad; den har också varit fruktad, därför att den befarats kunna söva Västerås folk utan att medföra någon omläggning av den ryska politiken på lång sikt. I den nya situationen varnar många, nu senast utrikesminister Dulles, mot ett överskattande av den ryska förhandlingsviljan och betonar nödvändigheten att fullfölja det gemensamma försvarspolitik. På andra håll, främst i Frankrike, som under hela efterkrigstiden varit Västerås svagaste länk, framträder en glädje utan misstro över de nya tonerna. Även i svenska uttalanden och tidningar möter stundom den trohjärtade attityd som genast är redo att tala om försoning, fred i världen och ett nytt skede i historien. Det är Münchenandan som ständigt skymtar: mindre ett uttryck för ond vilja och defeatism än för önskan att tro vad som är behagligt att tro och för en allmän slapphet.

Utan tvivel är en avveckling av vissa tvistefrågor tänkbar, och därmed vore i och för sig mycket vunnet. Kanske blir det fred i Korea på rimliga villkor, kanske inställs aktionen i Indokina, kanske kan man ena sig om det länge diskuterade österrikiska fördraget. Det är också tänkbart att här föreligger en taktisk fint på mycket kort sikt, att oantagliga fordringar uppställs efter en tid av trumeld med avspänningspropaganda och att man på detta sätt söker ge en del tveksamma och lättrogna föreställningen att freden i realiteten saboteras av Västerås. Mera troligt verkar dock att den ryska politiken åtminstone på några punkter verkligen räknar med konkreta resultat.

En avspänning i stort, något som skulle kunna kallas försoning, är däremot uppenbarligen inte att vänta. Liksom Napoleon, Hitler och andra erövrare har Stalins Ryssland hopat brott som det inte ens med god vilja

ter sig möjligt att gottgöra. Kan man släppa greppet om östzonen i Tyskland och därmed skänka Västerås en väldig vinst? Leder inte en sådan eftergift, i sig själv nästan otrolig, till kravet på andra frígörelser, på andra gränsrevisioner? De tio erövrade och undertryckta nationerna vid de gamla ryska gränserna kan inte gärna ges frihet eller ens ett mått av reell självstyrelse utan att hela den ryska regimen hotas. Och att de ryska makt-havarna ens skulle reflektera på en så väldig reträtt finns ingen anledning att anta. Ett steg tillbaka för dem, liksom för tidigare tyranner av samma typ, kan vara motiverat för att samla krafterna och försvaga motståndarnas fasthet och sammanhållning — mer kan det inte betyda. Det talas om att rädslan är motivet både då ryssarna erövrar och då de söker uppgörelser. Den tanken kan sägas vara riktig, men på ett rent formellt sätt — i grunden är den vilseledande. Det väsentliga är viljan till erövring och utvidgning, en vilja som stimuleras av segrarna, dels på grund av att de föder tro på framgång, dels därför att erövraren alltid känner sig

hotad — av de redan besegrade och av dem som i skräck inför frammarschen sluter sig samman till försvar och kanske rent av motangrepp.

Västerås måste därför förena glädje över vad som kan nås genom förhandlingar med en fast vilja att inte låta sig luras. Man kan räkna med att denna vilja stålsatts av erfarenheten från fascismens, nazismens och kommunismens politik sedan årtionden. Gång efter gång bedrog Hitler världen med sina fredstal efter framstötarna; det är inte blott i bibeln en skurk som tycks bättra sig möter större välvilja än tio rättfärdiga. Då Ryssland och Västerås samarbetade under krigsåren förvandlades Stalin snabbt i den allierade propagandan till en fredlig och i grunden hygglig man med en mask av butter skrovlighet, en "tvärvigg" — det var dock samme man som några år tidigare låtit mörda miljoner landsmän. Sådan illusionism råkar vi väl inte så snart ut för nu.

Så länge Ryssland och dess satelliter är ett avskärmat tyranni, där opinionerna dirigeras och kastas om av några män under hemliga samtal, där tyrannerna, som alla tyranner måste det, är fyllda av misstankar mot yttervärlden och fruktan för sina egna, är inte en avspänning i mening av en försoning möjlig. Det är i avvecklingen av detta tyranni, genom en omstörtning eller genom en sakta fortgående uppmjukning, som den enda möjligheten finns till en fred i tillitens och den internationella rättsordningens tecken.